

Inflációs folyamatok az átmeneti gazdaságban*

A volt Szovjetunió gazdaságának alapelve volt az álmilag megállapított árak egyeduralma. Az időnkénti áremelések ellenére a nyílt infláció általános szintje rendkívül alacsony maradt. Ez lehetővé tette annak kijelentését, hogy a szocializmusban infláció nem létezhet.

A piaci átalakulások kezdetével az országban a helyzet gyökeresen megváltozott. Csak az 1992. év folyamán a fogyasztói árak összesített indexe 2508,8%-kal nőtt. Ilyen körülmények között az infláció kérdése mind a közgazdaságtan művelői, mind pedig az állami irányító szervek számára aktuálissá vált. Mivel ezen a téren hiányoztak a komoly hazai vizsgálatok, alapul a fejlett piacgazdaságokban ismert inflációs elméletek szolgáltak.

Hiányos elméleti alapok

A piaci közegben az árváltozások elmélete abból a ki nem mondott feltevésből indul ki, hogy a termelőket pénzügyileg szigorúan korlátozni kell, mert azok állandóan a haszon maximalizálására törekednek olyan árak mellett, amelyek maximális költségek mellett maximális bevételekhez vezetnek. A költségek növekedése esetén a termelők válaszreakciója az árak emelése és a termelés mennyiségének csökkentése (a költséginfláció modellje), a fogyasztói kereslet növekedése esetén pedig a termelés és az árak egyidejű emelése (a kereslet inflációjának modellje). Ha a technológiai láncban minden vállalat betartja ezt a szabályt, akkor a fogyasztói árindexet fel lehet használni az inflációs folyamatok jellemzésére, mivel az (az árképzés szabályainak változatlanságánál fogva) objek-

* A cikk a BVK egy tanulmánykötetének része. A részletes anyag teljes terjedelmében megvásárolható a Budapesti Vállalkozásfejlesztési Központban, 1072 Budapest, Rákóczi út 18. tel.: 269-6869, fax: 268-1800.

tív módon tükrözi vissza a nemzetgazdaság minden szektorának árfolyamait.

Az átmeneti gazdaságban azonban az efféle feltevés jogossága nem tűnik eléggé megalapozottnak, ami azzal függ össze, hogy a tervgazdaságnak piaci rendszerre történő átalakítása során mikrogazdasági szinten alapvető változások mennek végbe. Gyökeresen átalakul a piaci résztvevők motivációja, ami a gazdasági koordináció új formájának szükséges feltétele.

A tervgazdaság fontos eleme volt a veszteséges vállalatok állami támogatása. A vállalatok célja nem a haszon volt, hanem a betervezett eladási mutatók teljesítése. Emiatt piaci szempontból igazolhatatlanul magas szinten igyekeztek tartani a termelési mennyiségeket, a kereslet és kínálat görbéinek metszéspontjától jobbra.

A feszített tervek miatt, amikhez hozzátartozott az is, hogy a tervfeladatok teljesítéséhez szükséges anyagi forrásokat minimalizálták, a piacgazdaságitól eltérő típusú korlátozások voltak érvényben. Az utasításos gazdaságban a vállalatokat a források elérésében korlátozták, s nem pénzügyi korlátozások voltak érvényben.

Állami kontra vállalati pénzügyek

A tervmechanizmusról a piaci mechanizmusra történő átmenet során az első feladat az állami és a vállalati pénzügyek szétválasztása volt. Amint azt feltételezték is, a veszteséges termelés makroszintű finanszírozásának általános csökkenése magával hozta a külső pénzügyi forrásokért a mikroszinten folyó verseny éleződését. E források ellenértéke hirtelen megnőtt, ezzel együtt a veszteséges termelésnek csökkennie kellett volna.

Amint az egy vállalatvezetői megkérdezésből kitűnik, a gazdaság résztvevői már 1992 végére, 1993 közepére legalább formálisan áttértek a tevékenységüket

korlátozó tényezők új rendszerű kezelésére. A vállalatok piaci típusú viselkedését előidéző formális feltételek létrehozása azonban még nem jelenti azt, hogy a vállalatok a piaci kritériumoknak megfelelően működnek. A veszteséges termelés nemhogy nem csökkent, hanem még növekedett is. 1985–1990 között a vesztesé-

váltják ki a reálszférában az árak emelkedését. Ezzel kapcsolatban kétfajta vállalati típust lehet kiemelni Oroszország átmeneti gazdaságában: a szigorú keresleti korlátozások feltételei között levő vállalatokat (ez a többség), és a keresleti korlátok miatt nem szenvedő

Az oroszországi iparvállalatok termelési mennyiségét korlátozó tényezők
(az adott tényezőt kimutató vállalatok százalékában)

1. tábla

Korlátozó tényezők	1991. dec.	1992. jún.	1992. dec.	1993. jún.	1993. dec.	1994. jún.
Nyersanyagok, anyagok, félkésztermékek hiánya	88	43	40	27	14	19
Pénzügyi eszközök elégtelensége	12	46	56	61	65	66

ges termékek aránya átlagosan 8% volt, 1996. harmadik negyedévében ez az érték 14%-ra emelkedett. (1. tábla)

Ebben a helyzetben azt lehetett feltételezni, hogy az orosz gazdaság reálszférájában a szereplők megtalálják azt a módszert, amellyel semlegesíteni lehet az utasításos rendszer összeomlása utáni pénzügyi korlátozások hirtelen szigorúságát. Láthatóan ilyen módszer a vállalatok kölcsönös hitelezése. A pénzügyi szektoron kívül keletkező kevéssé likvid kötelezettségek adják a forgóeszközöknek több mint a felét, és gyakorlatilag a fizetési eszközök egyetlen fajtáját jelentik ebben a szektorban. A vállalatok saját követeléseikért cserébe tudják beszerezni a számukra szükséges anyagokat. E követelések valóságos pénzzel történő kiegyenlítésére nem igazán lehet számítani, következésképpen azok árváltozása semmiféle érzékelhető hatást nem tud gyakorolni a vállalat által termelt termékek árszínvonalára.

Az átmeneti gazdaságban a vállalatok kölcsönös hitelezése a belföldi árutermelők piaci harcának egyedülálló eszközévé vált. A vállalatok változatlan árak és a termelés változatlan jellege mellett lehetőséget kapnak arra, hogy növeljék kiadásait. A piacgazdaságokra ez egyáltalán nem jellemző: a magas költségekkel működő termelő vagy a termék előállítás költségeit csökkenti, vagy pedig megszünteti a termelést. Ellenkező esetben akkora veszteségek érik, amelyek a létét fenyegetik. Oroszországban a belföldi termelők állandó kölcsönös hitelezése lehetővé tette számukra, hogy továbbra is az eladás mennyiségét tartsák munkájuk fő céljának.

Két vállalati csoport

Bár az eladások csökkenése nem ösztönzi a termelőket áremelésre, felmerül a kérdés, hogy mely tényezők

vállalatokat (mindenekelőtt a természetes monopóliumok és az exportorientált vállalatok).

Az első csoportba tartozó vállalatok egészében a fentebb leírt ármagatartáshoz tartják magukat. Számukra a legfontosabb az értékesítés megőrzése a veszteségektől függetlenül. Az árak emelkedése csak a kereslet oldaláról indulhat ki. A technológiai lánc végén lévő felhasználók vásárlóerejének növekedése a kemény keresleti korlátok felpuhulásához vezet, ami arra ösztönzi őket, hogy a fogyasztói vásárlóerő változásainak határait figyelembe véve egyidejűleg bővítsék az értékesítés mennyiségét és növeljék az árakat. Az ilyenfajta értékesítési politika a végtermékeket előállító vállalatokat arra kényszeríti, hogy szállítóiktól még több alapanyagot vásároljanak. A köztes termékeket gyártó vállalatok motiválása végett, hogy azok növeljék termelésüket, a végső termelők kénytelenek vagy magasabb árat kínálni, vagy pedig növelni kifizetéseikben az „élő” pénz arányát. Az árváltozások folyamata átfogja az egész technológiai láncolatot és addig folytatódik, amíg a likviditás teljes „többlete” el nem oszlik a vállalatok informális státusának megfelelően. Az árváltozások ilyenformán a technológiai lánc mindegyik szakaszán a végtermék eredeti áremelkedésétől függnnek. Oroszország iparában tehát az áremelkedések többsége nem a tisztán vett költségek inflációjára, hanem a kereslet inflációjának oldaláról eredő tényezők által keltett árimpulzusoknak a reálszférára való átterjedéséből adódik.

Valamelyest más helyzet figyelhető meg a második csoporthoz tartozó vállalatoknál, amelyeknél a kereslet a piaci átalakulás során nemhogy nem csökkent, hanem egy sor esetben még nőtt is. A kereslet és a belső piac viszonylagos rugalmatlansága miatt náluk az áremelés rendszerint nem vezet az értékesítési árbevétel

telek csökkenéséhez. E vállalatok a költséginfláció potenciális forrásoként szerepelhetnek. A valóságban azonban ez sem figyelhető meg, mert túlságosan belebonyolódnak a kölcsönös hitelezés folyamataiba. E vállalatok lehetőségei saját termékeik eladási árainak emelésére objektíve korlátozottak a belföldi felhasználók nem elégséges likvid pénzeszközei miatt. Emiatt az árak emelkedése a piacgazdaságban megszokottól eltérő formában megy végbe. A hozzájuk beérkező kifizetésekben növekedik az alacsony likviditású fizetési eszközök aránya. Az egész gazdaságot illetően ez azt jelenti, hogy egyszerűen egyre emelkedik a hasonló eszközök mennyisége a forgalomban.

A költséginfláció két formája

Az átmeneti gazdaságban a költséginfláció két formáját lehet megkülönböztetni. Az első esetben a reálszférában az árak növekedése a keresleti oldal felől ható tényezők miatt megy végbe. Ez a kvázi költséginfláció. A második a forgalomban lévő alacsony likviditású fizetési eszközök mennyiségének növekedésében mutatkozik meg, ami a költséginfláció sajátos kifordított formája.

A hipotézist két szakaszban ellenőriztük: először az első részét, majd a másodikát a különböző korrelációs függvények elemzésével. A következő mutatók havi láncindexeinek a dinamikája közötti korrelációs függvényeket számítottuk annak a hipotézisnek az ellenőrzésére, hogy a reálgazdaságban az árakra a fogyasztói árak dinamikája van meghatározó hatással: 1) fogyasztói árak; 2) az ipari termékek nagykereskedelmi árai; 3) a beszerzett források árai; 4) teherszállítási tarifák; 5) tőkebefektetések árai; 6) villamos energia árai; 7) üzemanyagárak. Az 1994. január - 1996. december közötti adatokkal dolgoztunk. A 2. táblában mutatjuk be a kölcsönös korrelációs függvényekből nyert értékeket. Az eredmény tartalmazza a fogyasztói

tói árindexek változása és más árindexek dinamikája közötti lemaradást is.

A lemaradás nagysága időeltolással lett meghatározva, amelynek a kölcsönös korreláció együtthatójának maximális értéke felel meg. Mint várható volt, minden árindex dinamikája elmarad a fogyasztói árak dinamikájától, még hozzá az elmaradás periódusa egy hónaptól (nagykereskedelmi árak, a beszerzett források és az üzemanyagok árai) három hónapig (a teherszállítások tarifái, a tőkebefektetések árai), sőt négy hónapig is (a villamos energia árai) terjedtek. A szoros termelési és gazdaságon kívüli kapcsolatok (alacsony likviditású eszközök elfogadására való hajlandóság), továbbá az a tény, hogy minden vállalatnál szükséges fenntartani legalább egy minimális összegű készpénztartalékot (legalább a fizetések és az adó egy részének kifizetésére), együttesen okozzák azt, hogy majdnem teljesen szinkrónban változnak az árak a végtermékek kibocsátóinál és az adott láncolat számára meghatározó források szállítóinál. Az üzemanyagforrásoktól való erős függés okozza ezek árainak ugyancsak gyors változását, amit a fogyasztói árak emelkedése kísér.

A teherszállítások, a tőkebefektetések a technológiai láncolathoz viszonyítva külső tényezőként szerepelnek, ami oka lehet annak, hogy ezek árai hosszabb idő alatt alkalmazkodnak. A korrekció késésének másik fontos tényezője a természetes monopóliumok adminisztratív típusú árképzése (villamos energetika, áruszállítás), ami nem teszi lehetővé számukra, hogy időben tudjanak reagálni a piaci konjunktúra változásaira. A villamosenergia-iparban egy sor erőmű szoros technológiai függőségben van a felhasználókkal, azok termelésének leállása esetén az erőmű tevékenysége is leállhat. Ebben különbözik az ágazat például az üzemanyagipartól, ahol a termék erős rugalmassága biztosítja a függetlenséget a felhasználóktól, következésképpen gyorsan korrigálni lehet az árakat.

A reálszféra árai tehát nem a költségtényező hatására változnak, hanem mindenekelőtt a gazdaság felhasználói szektorának az árdinamikája következtében.

A hipotézis következő eleme, hogy a hazai termelők számára a saját pénzügyi lehetőségeik kibővítése szempontjából azonos jelentőségű az árak változása, és az alacsony likviditású kötelezettségek aránya követeléseik struktúrájában. Ezen állítás ellenőrzése végett számítottuk a kölcsönös korrelációs függvényt a fogyasztói árak elmaradó hatására, s a vállalatok általános adósságának arányára az ipari termelésen belül. A 0 és 7 elmozdulás esetében a kölcsönös korreláció együtt-

2. tábla Kölcsönös korrelációs függvények a fogyasztói árak növekedéséről a lemaradás hatásával

Mutatók	A lemaradás periódusai							
	0	1	2	3	4	5	6	7
2	0,915	0,929	0,830	0,793	0,599	0,425	0,337	0,224
3	0,853	0,877	0,849	0,824	0,658	0,445	0,290	0,189
4	0,536	0,733	0,827	0,857	0,820	0,581	0,311	0,152
5	0,753	0,690	0,649	0,794	0,549	0,454	0,482	0,370
6	0,488	0,532	0,567	0,741	0,779	0,528	0,568	0,413
7	0,779	0,812	0,748	0,619	0,358	0,205	0,064	0,0-37

hatóinak értékei: -0,515; 0,434; -0,294; -0,130; -0,022; 0,046; 0,068; 0,041.

Látható, hogy az árak növekedése az ipari termelés arányának csökkenéséhez vezet, ezt az arányt pedig az alacsony likviditású pénzkötelezettségek segítségével a reálszféra résztvevői szolgálják ki (bár a kölcsönös korreláció nem túl magas). Feltételezhető, hogy a mi feltételeink között a kölcsönös hitelezést, és saját termékeik árának megállapítását a vállalatok úgy tekintik, mint tevékenységük finanszírozásának lényegileg egymáshoz hasonló eszközeit. Ezzel a mi előzetes következtetésünk arról, hogy a reálszféra résztvevői saját kötelezettségeik kibocsátása révén puhítják fel a költségvetési korlátokat, valószínűvé válik.

Térjünk át annak a hipotézisnek az ellenőrzésére, miszerint Oroszország átmeneti gazdaságában a költséginflációnak létezik egy különleges formája. Lehetséges, hogy a természetes monopoliumok termékeinek árai a fogyasztói árak dinamikájára hatást nem gyakorolva a végtermékek termelőit befolyásolják, és semmilyen módon nincsenek kapcsolatban a vállalatok kölcsönös hitelezésével. Az említett tézis alátá-

kedelmi árindexek korrelációs függvényeit (ld. 3. és 4. tábla).

A 3. tábla adatai mindenfajta forrás árának a nagykereskedelmi árak dinamikájára gyakorolt lemaradó hatásának a hiányáról és szinkronban levő kölcsönhatásukról tanúskodnak. A 4. táblából azonban az következik, hogy csak a megszerzett források és az üzemanyagok árai hatnak szinkronban a nagykereskedelmi árakkal, ugyanakkor a teherszállítások tarifái, a tőkebefektetések és a villamos energia árai elmaradnak tőlük, kettőtől (az első két index esetében) három hónapig terjedő periódusban. Ez teljesen egybevág azzal az elemzéssel, amit a fogyasztói áraknak a reálszférában lezajló árfolyamatokra gyakorolt hatásairól adtunk. A közbülső árak végtermékaraktól való függőségének megvan a statisztikai alátámasztása.

Térjünk át a természetes monopolisták termékárainak növekedési rátája és az iparban meglévő eladósodottságok összmenyiségének dinamikája közötti összefüggés megállapítására (ld. 5. tábla). Az ipari összes eladósodottság méretére különösen erős hatást gyakorolnak a teherszállítások tarifái (0,776). Ugyanakkor az a tény, hogy

3. tábla Korrelációs függvények a közbülső termékárak növekedési rátájának az ipari nagykereskedelmi árindexre gyakorolt lemaradó hatása mellett

Mutatók	A lemaradás periódusai							
	0	1	2	3	4	5	6	7
3	0,956	0,832	0,640	0,548	0,351	0,271	0,206	0,142
4	0,693	0,483	0,408	0,244	0,191	0,160	0,099	0,126
5	0,797	0,612	0,450	0,464	0,283	0,181	0,238	0,218
6	0,712	0,439	0,325	0,298	0,205	0,275	0,325	0,267
7	0,887	0,749	0,500	0,418	0,276	0,133	0,052	0,073

masztása vagy megdöntése érdekében kiszámítottuk a természetes monopolisták árindex-dinamikájának (ideértve a források árának indexeit) és a nagykeres-

val, ebben az esetben a döntő a fogyasztói árak dinamikájának hatására történő árkorrekció, nem pedig a vállalatok napi céljainak függvényében végrehajtott árképzés.

4. tábla Kölcsönös korrelációs függvények az ipari nagykereskedelmi árak növekedésének a közbülső termékek árainak indexére gyakorolt lemaradó hatása mellett

Mutatók	A lemaradás periódusai							
	0	1	2	3	4	5	6	7
3	0,956	0,852	0,768	0,682	0,519	0,343	0,259	0,180
4	0,693	0,771	0,816	0,778	0,627	0,404	0,208	0,121
5	0,674	0,648	0,797	0,713	0,474	0,491	0,199	0,427
6	0,712	0,634	0,608	0,807	0,643	0,475	0,507	0,315
7	0,887	0,725	0,609	0,421	0,205	0,143	0,070	-0,019

Ilyen módon annak a hipotézisnek, miszerint az átmeneti gazdaságban létezik különleges típusú költséginfláció, amelynek megfelelően a természetes monopoliumok termékeinek árai alapján véve az iparban meglévő adósságok összmenyiségére hatnak, nem pedig a termék felhasználóhoz való el-

5. tábla Kölcsönös korrelációs függvények az Ipari nagykereskedelmi árak növekedésének a közbülső termékek árainak indexére gyakorolt lemaradó hatása mellett

Mutatók	A lemaradás periódusai							
	0	1	2	3	4	5	6	7
3	0,956	0,852	0,768	0,682	0,519	0,343	0,259	0,180
4	0,693	0,771	0,816	0,778	0,627	0,404	0,208	0,121
5	0,674	0,648	0,797	0,713	0,474	0,491	0,199	0,427
6	0,712	0,634	0,608	0,807	0,643	0,475	0,507	0,315
7	0,887	0,725	0,609	0,421	0,205	0,143	0,070	-0,019

juttatásának végső stádiumaiban, illetve közvetlenül a felhasználói szférában levő árak színvonalára, statisztikailag szintén alátámasztást nyert.

Bizonyítottnak tekinthető, hogy a költséginfláció nem annyira a fogyasztói árak növekedésével fellépő nyílt infláció formájában mutatkozik, hanem inkább rejtett formában, a vállalatok összadósságai mennyiségének növekedésében. Ennek következtében a fogyasztói árak indexe elveszti jelentőségét és kizárólag az infláció keresleti összetevőjét kezdi visszatükrözni.

Sőt mi több, a termelőknek az eladások volumenében való érdekeltsége oda vezet, hogy az átmeneti gazdaságban a reálszférában az árak dinamikájának késése figyelhető meg a fogyasztói szektorhoz képest. A vállalatok, igyekezték piaci részesedésüket megtartani, az aránylag puha pénzügyi korlátok között saját áraikat csak a fogyasztói árak változásainak határai között korrigálják, ezáltal védve magukat a kereslet csökkenésétől. Ennek következménye egy időben széthúzó ár differenciálás a fogyasztói tartó termék-lánc különböző szakaszain, ami ugyancsak csökkenti a fogyasztói áraknak, mint az infláció mutatójának reprezentatív jellegét.

Az inflációs folyamat tehát Oroszország gazdaságában három strukturális elemre osztható:

- keresleti infláció a fogyasztói szférában;
- a fogyasztói árak változásából következő nyílt infláció a valós szektorban;
- a költséginfláció zárt formája a vállalatok összadósságának növekedése formájában.

Egy lehetséges aggregált inflációs mutató

Ezzel összefüggésben célszerűnek látszik az infláció egy olyan mutatójának kidolgozása, amely lehetővé tenné az összes említett folyamat figyelembe vételét meghatározott időperiódusban. Ez lehetne az aggregált árindex, amelynek mennyiségi mutatói az

infláció keresleti összetevője mellett (a fogyasztói árak indexe) a termelési szféra „keresleti” összetevőjét is tükröznék, méghozzá a technológiai láncolat mindegyik stádiumában (a nagykereskedelmi árak indexe, a beszerzett források árának indexe, a tőkebefektetések árának indexe, a teherszállítás tarifáinak indexe), to-

vábbá az összadósság növekedési indexét a valós szektorban a megfelelő időszak alatt, mint az infláció költségösszetevőjének jellemzőjét.

Az aggregált inflációs indexet a fent említett mutatók súlyainak felhasználásával számítottuk ki, a köztük levő páros korreláció együtthatóinak mátrixa alapján. Ha r_{ij} – az i -edik és j -edik mutató ($i, j = 1, 2, \dots, n$) közti páros korreláció együtthatója, akkor a súlyokat a következő képlet alapján lehet meghatározni:

$$W_j = \frac{\sum r_{ij}}{\sum \sum r_{ij}}$$

Ilyen módon mindegyik mutatónak a többivel való páros korrelációjában az együtthatók összege összevethető az együtthatók teljes összegével az egész mátrixban. Amiatt, hogy az utóbbi az összes mutató közötti kölcsönös kapcsolatot tükrözi, a kapott W_j értékek az egyes mutatók súlyát fejezik ki az infláció aggregált indexének értékében. Az árindexek elemzésével minden hónapban képet lehet nyerni az inflációs folyamat egészéről.

A számítások a kiinduló feltételezés jogosságából indulnak ki, miszerint lehetetlen objektíve visszatükrözni az inflációs folyamatot egyetlen mutatóval. Mindegyik mutatónak, amelyik bekerült az infláció aggregált indexébe, megközelítőleg egyenlő súlya van (ld. 6. tábla – következő oldalon): 0,16 – 0,19 (az iparban levő összadósságok növekedési indexének súlya valamivel kevesebb, értéke 0,124). Nem kivétel a fogyasztói árindex sem, amelynek súlya az összmutatóban 0,174.

Ha az infláció kiszámított indexének dinamikáját a hozzátartozó részindexek dinamikájával összehasonlítva tekintjük, többek között a fogyasztói árak indexével, ami jelenleg az infláció hivatalos mutatójának számít, akkor szembejön a lényeges különbség az értékelésekben, különösen a magas árváltozással járó időszakokban. Így 1994 januárjában a fogyasztói árak növekedési tempója 117,0% volt, azonban ha figyelembe vesszük a teherszállítások tarifáinak 120,0%-os emelkedését és a tőkebefektetések 125,0%-os emelését, ak-

6. tábla
Az árak indexének és az infláció aggregált indexének dinamikája
(növekedési ráta az előző hónaphoz viszonyítva, %-ban)

Periódusok	A fogyasztói árak indexe	Nagykereskedelmi árak indexe	A beszerzett források árindexe	A tőkebefektetések árindexe	A teher szállítók tarifáinak indexe	Az általános hiteladósság növekedési indexe	Az infláció aggregált indexe
Súlyok	0,174	0,179	0,190	0,161	0,172	0,124	
1995.							
Január	117,8	121,5	126,0	117,0	112,3	107,4	117,7
Február	111,0	116,9	118,3	109,4	122,0	110,2	114,8
Március	108,9	110,7	115,1	107,1	115,3	115,3	111,8
Április	108,5	114,8	117,1	109,8	112,1	112,9	112,6
Május	107,9	108,9	113,0	106,8	112,9	108,1	109,6
Június	106,7	106,1	107,6	107,8	108,8	111,7	107,9
Július	105,4	106,7	105,6	107,9	106,3	108,0	106,6
Augusztus	104,6	106,8	107,8	106,3	102,1	105,1	105,5
Szeptember	104,5	105,7	105,3	106,8	103,4	110,5	105,8
Október	104,7	104,6	104,6	106,5	102,9	106,8	104,9
November	104,5	102,9	101,7	105,1	100,8	104,7	103,2
December	103,2	101,8	100,9	106,0	99,7	106,2	102,8
1996.							
Január	104,1	103,2	101,2	106,9	102,2	108,0	104,1
Február	102,8	102,7	102,2	103,9	103,6	105,0	103,2
Március	102,8	102,6	104,0	103,8	103,0	112,6	104,4
Április	102,2	102,4	102,6	103,1	102,6	106,9	103,1
Május	101,6	101,1	101,4	102,5	102,9	105,0	102,2
Június	101,2	101,6	101,1	103,5	100,7	108,3	102,4
Július	100,7	101,2	101,1	102,2	101,5	104,5	101,7
Augusztus	99,8	102,1	102,4	101,7	101,3	102,4	101,6
Szeptember	100,3	101,8	102,6	101,8	101,7	106,9	102,3
Október	101,2	102,8	102,1	101,6	98,1	103,6	101,5
November	101,9	100,9	100,4	102,4	101,2	103,3	101,6
December	101,4	100,8	101,0	99,3	101,3	102,5	101,0

kor az infláció aggregált indexének 119,3%-os kapott értéke pontosabban tükrözi az inflációs folyamatot az adott hónapban. A következő hónapban is az aggregált index - 120,5% - az infláció növekedését mutatta ki, mivel jelentősen emelkedtek a szállítási tarifák, míg ezalatt a fogyasztói árak indexe a havi inflációs ráta elég komoly csökkenését demonstrálta - 110,8%. Hasonló helyzet volt megfigyelhető egészen őszig, amikor az árak növekedésének rátája a fogyasztói árindexből ítélve hirtelen elkezdett emelkedni, az augusztusi 104,6%-ról 116,5%-ig decemberben. De annak következtében, hogy az infláció egyéb indikátorai nem nőttek olyan intenzíven, az infláció aggregált indexének értéke 1994 végére csak 111,0%-ot tett ki.

Hasonló helyzet volt megfigyelhető 1995-ben is, amikor szintén jelentős eltérések voltak a fogyasztói

árindexek dinamikájában és az infláció aggregált indexében. Az infláció folyamatos csökkenése 1995 végére, 1996 elejére lehetővé tette, hogy az árak növekedési tempójának abszolút értékei jóval közelebb voltak egymáshoz (100-104%-ot tettek ki), de a viszonylagos eltérések gyakorlatilag változatlanok maradtak.

Éppen emiatt 1996 harmadik negyedévében, amikor a fogyasztói árak indexének megfelelően az infláció nagyon alacsony szinten tartotta magát, az aggregált index dinamikája jóval intenzívebb inflációs folyamatokról tanúskodik (értéke 1996. szeptemberében 102,3% volt), ami nem elhanyagolható mértékben az ipar eléggé magas adósságnövekedésével függött össze, aminek értéke ugyanabban a hónapban 106,9% volt. 1996. végére megismétlődött a korábbi évek szituációja. Novemberben és decem-

berben a fogyasztói árak indexe jobban növekedett, mint az infláció aggregált indexe, a megfelelő értékek: 101,9%, 101,4% és 101,6%, 01,0%.

Szerzőink:

N. RAJSZKAJA,

a közgazdaságtudományok kandidátusa, az Oroszországi Tudományos Akadémia Gazdasági Intézetének tudományos főmunkatársa

Ja. SZERGIJENKO,

a Lomonoszov Moszkvai Állami Egyetem hallgatója

A. FRENKEL,

a közgazdaságtudományok doktora, az Oroszországi Tudományos Akadémia Gazdasági Intézetének szektorvezetője